

Εισαγωγή στη Νεοελληνική Ιστορία

Ενότητα 9η: Το Μακεδονικό Ζήτημα

Ελευθερία Μαντά,
Λέκτορας Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

9. Το Μακεδονικό Ζήτημα

Περιεχόμενα ενότητας

9. Το Μακεδονικό Ζήτημα

9.1 Οι απαρχές του ζητήματος

9.2 Το κίνημα του Ίλιντεν

9.3 Ο Μακεδονικός Αγώνας

Σκοποί ενότητας

Σκοπός της Ενότητας είναι να παρουσιάσει τις συνθήκες γέννησης και την εξέλιξη του Μακεδονικού Ζητήματος μέχρι την έκρηξη των Βαλκανικών Πολέμων και την ενσωμάτωση της Μακεδονίας στο ελληνικό κράτος.

Λέξεις-κλειδιά ενότητας

Μακεδονικό Ζήτημα

Μακεδονικός Αγώνας

Κίνημα Νεότουρκων

Ίλιντεν

9. Το Μακεδονικό Ζήτημα

Ο αγώνας για την ανεξαρτησία της Μακεδονίας είχε αρχίσει συγχρόνως με την Ελληνική Επανάσταση του 1821. Οι εξεγέρσεις όμως του Εμμανουήλ Παπά στη Χαλκιδική και εκείνη της Νάουσας με τον Ζαφειράκη Θεοδοσίου το 1822 είχαν καταπνιγεί από τους Τούρκους.

Οι επαναστατικές κινήσεις των ετών 1839-1840, 1854 και 1866 ναυάγησαν.

9.1 Οι απαρχές του ζητήματος (1/3)

27-2/11-3-1870: Ιδρύθηκε με σουλτανικό φερμάνι η βουλγαρική Εξαρχία. Το πρόβλημα για την Ελλάδα έγκειτο στη δυνατότητα που προέβλεπε το άρθρο 6 να προσχωρήσουν σ' αυτήν και άλλες μητροπόλεις της Μακεδονίας πέραν των πρώτων 13 εφόσον το ζητούσαν τα 2/3 του ποιμνίου.

Η ίδρυση της Εξαρχίας άνοιξε τον δρόμο για τη διείσδυση του 'βουλγαρισμού' στη Μακεδονία και τη Θράκη, την ίδρυση σχολείων, την αύξηση των μητροπόλεων που ήλεγχε, με στόχο, μακροπρόθεσμα, την ίδρυση βουλγαρικού κράτους.

9.1 Οι απαρχές του ζητήματος (2/3)

Αμέσως μετά την κρίση του Ανατολικού Ζητήματος, το 1878, και την υπογραφή της Συνθήκης του Αγίου Στεφάνου, εξερράγη επανάσταση στη Μακεδονία με κέντρο την περιοχή του Ολύμπου. Στο Λιτόχωρο σχηματίστηκε η προσωρινή Επαναστατική Κυβέρνηση της Μακεδονίας με πρόεδρο τον γιατρό Ευάγγελο Κοροβάγκο, η οποία ζητούσε την ένωση της Μακεδονίας με την Ελλάδα.

Σύντομα η εξέγερση καταπνίγηκε από τις οθωμανικές αρχές.

9.1 Οι απαρχές του ζητήματος (3/3)

Η κατάσταση στην Ελλάδα μετά την ταπείνωση του 1897 έδωσε στη Βουλγαρία την ευκαιρία να ενισχύσει τη θέση της με τη δράση των κομιτάτων.

Στη Θεσσαλονίκη ιδρύθηκε η «Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση (ΕΜΕΟ)» (3-11-1893), μία μυστική βουλγαρική εθνικιστική οργάνωση με στόχο τον εκβουλγαρισμό της Μακεδονίας και την απόσχισή της από την Οθωμανική Αυτοκρατορία πριν την τελική ένωσή της με τη Βουλγαρία. Οργάνωσε από νωρίς ένα δίκτυο από παραστρατιωτικές ομάδες, οι άντρες των οποίων (κομιτατζήδες) τρομοκρατούσαν το ελληνικό, και όχι μόνο, στοιχείο της Μακεδονίας.

9.2 Το κίνημα του Ίλιντεν (1/3)

Ήταν η αφορμή για την έκρηξη του Μακεδονικού Αγώνα.

Ως τις αρχές καλοκαιριού του 1903 οι ενέργειες της ΕΜΕΟ (βομβιστικές επιθέσεις σε πόλεις και δολοφονίες προσώπων) έδειχναν ότι γενίκευση των επιθέσεων ήταν προ των πυλών· ξέσπασε τελικά στις 20 Ιουλίου, αλλά κατεστάλη από τους Οθωμανούς γρήγορα και με αγριότητα.

Η βίαιη καταστολή προκάλεσε την παρέμβαση των Δυνάμεων.

9.2 Το κίνημα του Ίλιντεν (2/3)

Τον Σεπτέμβριο 1903 συμφωνήθηκε το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα του *Mürsteg*, που προέβλεπε:

- i. την αναδιοργάνωση της χωροφυλακής από Ευρωπαϊό διοικητή, με συμμετοχή και των γηγενών
- ii. την αλλαγή των ορίων των τριών βιλαετίων της Μακεδονίας (Θεσσαλονίκης, Μοναστηρίου, Σκοπίων) με εθνοτικά κριτήρια, ώστε να περικλείουν κατά το δυνατόν εθνολογικά ομοιογενείς πληθυσμούς
- iii. την αναδιοργάνωση της διοίκησης και της δικαιοσύνης προς όφελος των χριστιανών

9.2 Το κίνημα του Ίλιντεν (3/3)

- iv. την τοποθέτηση ενός Ρώσου και ενός Αυστριακού επόπτη των μεταρρυθμίσεων στο πλευρό του Οθωμανού γενικού διοικητή
- v. τον ορισμό εξεταστικών επιτροπών για τα πολιτικά εγκλήματα
- vi. τη διάλυση των ένοπλων σωμάτων
- vii. τον επαναπατρισμό των προσφύγων, την οικονομική ενίσχυσή τους και την ανοικοδόμηση των κατεστραμμένων σχολείων και εκκλησιών

9.3 Ο Μακεδονικός Αγώνας (1/5)

Το βουλγαρικό κίνημα του 1903 σήμανε συναγερμό στην Αθήνα και αφύπνισε την κοινή γνώμη στην Ελλάδα. Πολυάριθμοι νεαροί Έλληνες αξιωματικοί προσφέρθηκαν να παραιτηθούν από τον ελληνικό στρατό και να τεθούν επικεφαλής ανταρτικών ομάδων για την προστασία του ελληνικού πληθυσμού.

Σκοπός θα ήταν να περιφρουρήσουν το εθνικό φρόνημα των χωριών, να αποκαταστήσουν την τάξη σε όσα χωριά είχαν σημειωθεί αποσκιρτήσεις μετά από πιέσεις των αντιπάλων και να εξουδετερώσουν τις βουλγαρικές ένοπλες ομάδες.

9.3 Ο Μακεδονικός Αγώνας (2/5)

Η εκκίνηση του ένοπλου αγώνα αποδίδεται στις πρωτοβουλίες του μητροπολίτη Καστοριάς Γερμανού Καραβαγγέλη, του διπλωμάτη Ίωνα Δραγούμη, του Λάμπρου Κορομηλά από το προξενείο της Θεσσαλονίκης και του Μακεδονικού Κομιτάτου, υπό τη διεύθυνση του Δημήτριου Καλαποθάκη, οργάνωσης τυπικά ιδιωτικής αλλά με ουσιαστική κρατική υποστήριξη, που έδρευε στην Αθήνα.

Η επάνδρωση ελληνικών ομάδων με Μακεδόνες εθελοντές από την Ελλάδα και την Κρήτη οδήγησε σε έναν τετραετή ανορθόδοξο πόλεμο που διασφάλισε τη μελλοντική τύχη της περιοχής.

9.3 Ο Μακεδονικός Αγώνας (3/5)

Από το Σεπτέμβριο του 1904, με την ανάληψη της αρχηγίας των ελληνικών σωμάτων από τον Παύλο Μελά, και ακόμα περισσότερο μετά τον θάνατό του (13-10-1904), οι Έλληνες άρχισαν να επικρατούν σε όλη σχεδόν τη Μακεδονία ακόμα και στις περιοχές όπου η βουλγαρική επιρροή προηγουμένως ήταν έντονη (Καστοριά, Φλώρινα και Έδεσσα-Γιαννιτσά).

9.3 Ο Μακεδονικός Αγώνας (4/5)

Το τέλος του Μακεδονικού Αγώνα συνέπεσε με το κίνημα των **Νεότουρκων** (Ιούλιος 1908). Το κίνημα ξεκίνησε από τη Θεσσαλονίκη, ευαγγελιζόταν επαναφορά του συντάγματος του 1876, ισονομία και ισοπολιτεία, εκπροσώπηση των χριστιανών και όλων των εθνοτήτων στην τουρκική Εθνοσυνέλευση και αμνηστία για τους ένοπλους. Τα κηρύγματα οδήγησαν στη 'συναδέλφωση' των ανταρτικών ομάδων.

9.3 Ο Μακεδονικός Αγώνας (5/5)

Σύντομα αποδείχθηκε ότι οι Νεότουρκοι δεν θα απεμπολούσαν τα κυριαρχικά δικαιώματά τους, διέλυσαν τις αρχικές αυταπάτες και επέβαλαν ένα καθεστώς σκληρότερο κι από εκείνο του Αβδούλ Χαμίτ. Έτσι, οι αψιμαχίες μεταξύ Ελλήνων και Βουλγάρων, αλλά και του καθενός ξεχωριστά με τους Νεότουρκους συνεχίστηκαν στη Μακεδονία, αλλά σε μικρότερη ένταση.

Βιβλιογραφία

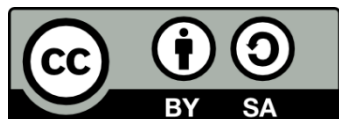
- Βακαλόπουλος Κ.Α., *Ιστορία του Βόρειου Ελληνισμού. Μακεδονία, Σταμούλης, Θεσσαλονίκη 2010.*
- Γούναρης Β., *Το Μακεδονικό Ζήτημα από τον 19^ο έως τον 21^ο αιώνα. Ιστοριογραφικές προσεγγίσεις, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2010.*
- Dakin D., *Ο ελληνικός αγώνας στη Μακεδονία, 1897-1913, Αφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1996.*

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Στυλιανή Καλτσογιάννη
Θεσσαλονίκη, 10/09/2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ